

Käsikirjoituksen lukemisesta ja muistiinpanoista Judith Westonin mukaan

Judith Weston on televisio- ja elokuvanäyttelijän ohjaamista ja työskentelyä käsittelevässä kirjassaan ehdottanut ensivaikutelmien kirjaamista taulukoiden muodossa. Seuraavassa on esitelty muutamia muita poimintoja hänen ideoistaan käsikirjoituksen lukemisesta:

1. IDEAT/ ENSI- VAIKUTELMAT	2. IDEOITASI TUKEVAT TODISTEET	3. OMIN SANOIN	4. ARVOITUKSELLISET REPLIIKIT TAI TAPAHTUMAT	5. KOLME MAHDOLLISTA MERKITYSTÄ	6. FAKTA TAI TODELLISUUS REPLIIKIN TAKANA

Ensimmäinen lukukerta voi olla kerman kuorimista, oman henkilökohtaisen ja ainutkertaisen näkökulman saamista materiaaliin, jotain siitä mitä ohjaaja pystyy elokuvalla antamaan, miksi hänelle on tärkeää tehdä elokuva. Ohjaaja kirjoittaa muistiinpanonsa siitä, mistä elokuva kertoo sarakkeeseen 1.

Aluksi voidaan karsia näytelmässä esittämisestä annettuja ohjeita, jotta ne eivät liiaksi sido esittämisen suunnittelua. Tärkeintä on, että kaikki liikkuminen ja toiminta voidaan johtaa ja päätellä dialogista – samoin kuin Shakespearella!

Ääneen lukeminen on hyvä keino päästä ensivaikutelmiin. Lukijan tulee antaa repliikkien löytää elämää, tilaa ja ääntä omassa ruumiissaan niin että ne alkavat irrota käsikirjoituksen sivuilta.

Sitten ohjaaja alkaa muuttaa repliikkejä omalle kielelleen kertomalla omina sanoin, mitä puheessa tapahtuu: ”Tämä on henkilö joka...” Parafraasi voi olla pitkä ja rönsyilevä tai se voi tiivistää kokonaisen monologin. Kirjaa!

Ensimmäisen lukemisen aika löytää myös sellaisia repliikkejä, joita ei ymmärrä tai jotka eivät tunnu loogisilta. Kirjoita sellainen repliikki muistiin ja mieti kolme vaihtoehtoa sille, mitä se voisi merkitä ja tarkoittaa. Kirjoita ideat muistiin arvioimatta niitä.

Kun luet uudelleen käsikirjoitusta, yritä lukea sitä kuin lukisit ensimmäistä kertaa. Sinulla on nyt muistiinpanot, joten voit ideoida ja kysellä taas vapaasti.

MUUTTUMATTOMAT ASIAT: FAKTAT JA MIELIKUVAT: TAULUKKO 2

1. FAKTAT	2. TODISTEET	3. KYSYMYKSET	4. ERIMIELISYYDET, RISTIRIITAISUUDET MIETITTÄVÄT KYSYMYKSET	5. TUTKIMUS- TYÖ A) LUE KÄSI- KIRJOITUKSESTA UUDELLEEN B) ULKOINEN C) SISÄINEN	6. MIELI- KUVAT	7. ASSOSIAATIOT A) TARINASTA B) ULKOISET C) SISÄISET

Käsikirjoituksen faktat voi kokoilla. Ne ovat maagisia avaimia piilomaailmaan. Ne ovat tilanteen kuvitellut annetut olosuhteet. Ne ovat lähtökohta mutta auttavat myös syventämään.

Aloita roolihenkilöiden suhteista. Päättele ja etsi todisteet, jotka kirjaat muistiinpanoihin. Kysymykset kannattaa listata. Ennen kuin teet johtopäätöksiä, pane asiat ensin kysymysten muotoon. Vedä sitten esiin erilaiset mahdollisuudet ja kirjaa ne. Hyvät kysymykset johtavat asioiden tutkimiseen, tekstin sisäisten yhteyksien etsimiseen, sanojen tai ideoiden taustojen selvittelyyn tai sen käyttämiseen, mitä teidät elämästä.

Henkilökohtaiset muistot ja kokemukset auttavat päättelyssä ja tulkinnassa. Älä epäröi tuoda esille omia käsityksiäsi elämästä, ihmisten välisistä suhteista tai maapallon ongelmista mukaan lukemiseen. Voit käyttää myös havaintojasi ihmisten käyttäytymisestä, eleistä, ilmeistä, liikkumisesta ja puheenvuorojen sävyistä näytelmän lukemisessa. Roolihenkilöissä näkee aina tuttaviaan ja sukulaisiaan, joskus itsensä jossakin tietyssä tilanteessa.

Toinen puoli taulukosta kuuluu käsikirjoitusta lukiessa teemaan ja henkilöihin liittyville mielikuville ja assosiaatioille. Millaisten mielikuvien maailmassa roolihenkilöt elävät. Mielikuvitusmaailmaan siirtyminen, roolihenkilöiden päiväunien näkeminen tai tarinoiden kuvittelemisen voi auttaa ajattelua.

Aistihavaintojen muistelemisen vaikkapa kuuman kahvikupin muodossa tai tietyn fyysisen tilan, valvotun yön jälkeisen väsymyksen mieleen palauttaminen, tai tilaa muistuttavan tilanteen aikaan saaminen harjoitusten yhteydessä voi virittää lukemista ja auttaa oivaltamaan jotain roolihenkilöstä tai koko näytelmästä.

MIELIKUVITUKSELLISET VALINNAT: TAULUKKO 3

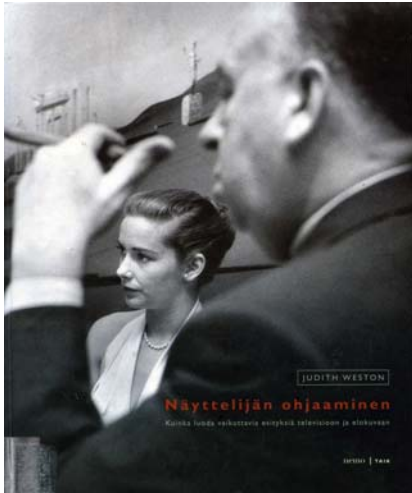
1. HISTORIA (TAUSTA-KERTOMUS)	2. MITÄ TAPAHTUI	3. PÄÄMÄÄRÄ (MITÄ ROOLI-HENKILÖ TARVITSEE TAI HALUAA)	4. EPÄSELVÄT ASIAT PANOS ONGELMA VASTUS	5. TOIMINTAVERBIT PYRKIMYS (MITÄ ROOLI-HENKILÖ ON TEKEMÄSSÄ)	6. SALAISET SOPIMUKSET A. "IKÄÄN KUIN" B. "ENTÄ JOS" C. "KUIN SILLOIN"	7. SUBTEKSTI	8. FYYNINEN MAAILMA (VARTALO, VAATTEET, YMPÄRISTÖ, ESINEET, TOIMINNAT)

Tähän taulukkoon tehtävillä muistiinpanoilla kirjoitetaan jo roolihenkilön kuviteltu elämäkerta. Kysymykset vievät taustakertomukseen. Toisena on aukkojen täyttäminen, sitten pyrkimysten kirjaaminen, niihin liittyvät esteet. Kirjaamisessa käytetään verbejä toiminnan kuvaamiseen tiiviisti. 'Salaisia sopimuksia' tarvitaan erilaisten vaihtoehtojen testaamisessa työskentelyprosessin aikana; ne ovat 'ikään kuin'- tai 'aivan kuin silloin kun'-muotoisia harjoitteita, joita myös voi kirjata, samoin niihin tehtävät muutokset. Fyysinen maailma ja tapahtumat palauttavat konkreettisen toteutuksen miettimiseen. Niitä voi analysoida tarkemminkin.

TAPAHTUMAT – TAULUKKO 4

1. BIITTI	2. AIHE	3. KUKA OTTAA AIHEEN ESIIN	4. SIIRTYMÄT JA YHTEYDET	5. MITÄ TAPAHTUU (EPÄSELVÄT KYSYMYKSET)	6. KOHTAUKSEN TAPAHTUMA A ARKINEN (KIRJAIMELLINEN) B EMOTIONAALINEN (GLOBAALINEN)

Muistiinpanot, suunnitelmat ja taulukot auttavat näytelmän tai käsikirjoituksen lukijaa ajattelemaan teoksen ydintä ja tulkitsemaan sen teemaa ja auttavat esittelemään sen teatteriryhmälle.

Lähde: Weston, Judith, Näyttelijän ohjaaminen. Kuinka luodaan vaikuttavia esityksiä televisioon ja elokuvaan. Nemo/Taik 1999.